

בג"צ מס' 73/65

גלבוץ חברה לתיירות בע"מ, ואח' נגד המפקח על התעבורה (י' גיא),
ר"א 2'

בבית-המשפט העליון בשבתו כבית-משפט גבוה לצדק
[21.6.65, 12.3.65]

לפני השופטים ברנזון, ויתקון, קיסטר

צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הולכת סיור ברכב
פרטי), תש"ך-1960 [קה"ת 1008, ע' 1063], סעיף 13.

בהתאם למדיניות דאו של משרד התחבורה, התנה המפקח על התעבורה, בשנת 1961, את
הוצאת מספר רישיונות למכוניות תיירות לעותרות בהחזרת אותו מספר רישיונות למוניות שהיו
להן. העותרות הסכימו להסדר זה. מאז שוגתה המדיניות, ורישיונות למכוניות תיירות ניתנים
כעת ללא הגבלה לכל דיכסין העומד בתנאים הקבועים לכך. הוצא צו-על-תנאי נגד המשיבים,
הדורש מהם לתראות טעם, מדוע לא יתירו לעותרות את הרישיונות למוניות שנלקחו מהן
בשנת 1961.

בית-המשפט העליון, בבטלו את הצו-על-תנאי, פסק —

א. אין שמץ של אילוץ במובן החוק בהסדר שנעשה בין הצדדים מרצונם: לעות-
רות לא היתה זכות חוקית קנויה לרישיונות שביקשו למכוניות תיירות, ולפי סעיף 13
לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הולכת סיור ברכב פרטי), תש"ך-1960, שהיה
בתוקף באותו זמן, רשאי היה המפקח להתנות נתינת רשיון בתנאים שיראו לו. מובן
שכל תנאי כזה חייב להיות תנאי חוקי.

ב. אין בית-משפט זה גוהג להתערב בקביעת מדיניות ממשלתית או בשינויה, שהם
ענינם הלגיטימי של הפועלים מטעמה ובשמה של הממשלה. הוא יכול להשתמש בסמכות
הביקורת שלו רק כאשר המדיניות מבוזעת שלא כהלכה.

השופט ברנזון

ג. כאז כן היום נהגו המשיבים ומוכנים לנהוג עם העותרות כמו עם אחרים, לפי המדיניות השוררת בכל אחד מהזמנים הללו. בכך אין הפליה.

הערות:

א

1. על טענת אילוף בפני בג"צ, עיין גם בג"צ 16/64 — רענן גבריאל ושות' נגד שר האוצר, ואח'; פד"י, כרך יח (3), תשכ"ד/תשכ"ה-1964, ע' 85.

ב

2. על טענת אילוף בדרך כלל, עיין גם: ע"א 309/64 — מדינת ישראל ו"פימקס" חברה ישראלית אפריקה ליבוא וליצוא בע"מ נגד אברהם וברוך חבס, ואח'; פד"י, כרך יח (4), תשכ"ד/תשכ"ה-1964, ע' 293 והערה 3 שם; ע"א 298/64 — יצחק ריכטנברג נגד משה מנצור; פד"י, כרך יח (4), תשכ"ד/תשכ"ה-1964, ע' 666 והערה 1 שם.

ג

3. על האבחנה בין מדיניות הרשות ודרך ביצוע המדיניות לגבי התערבות בג"צ, עיין גם בג"צ 131/65 — יורם סביצקי, ואח' נגד שר האוצר, ואח'; פד"י, כרך יט (2), תשכ"ה/תשכ"ו-1965, ע' 369 והערות שם.

ד

התנגדות לצו-על-תנאי מיום ח' באדר ב' תשכ"ה (12.3.65), המכוון למשיב מס' 1 והדרש ממנו לבוא וליתן טעם, מדוע לא ישיב לעותרות את רשיונות המוניות שאלו החזירו לו בשעתו. הצו-על-תנאי בוטל.

י' בן-ארצי — בשם העותרות; צ' טרלו, סגן פרקליט המדינה — בשם המשיבים

צו

ה

השופט ברנזון: העותרות הן חברות בעלות משרדים לתיירות, המפעילות מכורניות להולכת תיירים לפי רשיונות שקיבלו בשנת 1961. תנאי להוצאת הרשיונות הללו היה שכל אחת מהעותרות תחזיר מספר מסויים של רשיונות למוניות שהיו להן, והן הסכימו לכך. באותו זמן היתה מדיניות משרד התחבורה בענין זה כפי שהופעלה כלפי העותרות ורק באותם המקרים שהפונים לקבלת רשיונות תיירות לא היו בעלי מוניות לא נדרש מהם להחזיר רשיונות למוניות, כי לא היה להם מה להחזיר. מדיניות זו היתה מבורסת על המגמה לצמצם עד כמה שאפשר את מספר המכוניות, ועל כל פנים לא להוסיף לבעלי רשיונות למוניות גם רשיונות להולכת תיירים כאשר היה תור ארוך של מבקשים לרשיונות משני הסוגים שאי אפשר היה לספק אותם.

ז

מאז שונתה המדיניות. באשר לרשיונות להפעלת מוניות ציבוריות ניתנת עכשיו הזכות רק למקומות ישוב בהם יש צורך בתוספת מוניות, או שהם חסרי מוניות בכלל. ביסודה, מדיניות ההגבלה על הוצאת רשיונות נוספים למוניות בעינה עומדת. מאידך, החלטת

השופט ברנזון

להפסיד את הוצאת הרשיונות למכוניות תיירות והם ניתנים כעת ללא הגבלה לכל דיכפין העומד בתנאים הקבועים לכך.

הטענה הראשונה של העותרת היא, כי ההסדר הנ"ל שנעשה בזמנו עם המפקח על התעבורה בדבר ההלפת רשיונות למוניות ברשיונות למכוניות תיירות היא הסרת תוקף מחמת אילוף. כדי לקבל את הרשות לפתוח משרד לתיירות ולזכות ברשיונות למכוניות תיירות, הן נאלצו להיכנע לדרישה להחזיר את מספר הרשיונות למוניות שנדרש מהן; דרישה שאין לה יסוד בחוק. איננו מוצאים שמץ של אילוף במובן החוק בסידור הנ"ל שנעשה בין הצדדים מרצונם. לעותרות לא היתה זכות חוקית קנויה לרשיונות שביקשו למכוניות תיירות ולפי הצו בדבר הולכת סוור ברכב פרטי, שהיה בתוקף באותו זמן (קה"ת תש"ד, מט' 1008, מיום 28.4.60, ע' 1063), רשאי היה המפקח להתנות גתנית רשיון בתנאים שייראו לו (סעיף 13). מובן שכל תנאי כזה חייב להיות תנאי חוקי, אבל העותרות אף אינן טוענות כי התנאי שמדובר בו כאן בדבר החזרת רשיונות למוניות היה בלתי חוקי. כל טענתן היא שתנאי מפורש כזה אינו מצוי בצו.

זאת ועוד: בחילופי המכתבים של העותרות עם המפקח על התעבורה בקשר להוצאת הרשיונות הן ביקשו להבטיח לעצמן הסכמת המפקח על התעבורה שאם יהול בעתיד שינוי במדיניות בקשר לתנאים לקבלת רשיונות להובלת תיירים יהול השינוי גם עליהן באופן רטרואקטיבי, וכללו סעיף כזה בפרטי ההסדר שהועלה על-ידיהן על הכתב. אולם לבסוף הן הסכימו לביטולו של הסעיף הזה. משמע, שהמפקח לא הסכים לו, ובתצהירו לפנינו הוא מכחיש את טענת העותרות שכביכול נתן להן הבטחה כזאת בעל פה. לא זו בלבד, אלא שבכתבי ההחזרה של הרשיונות למוניות למשרד התחבורה, שנתחמו על-ידי העותרות, הן הצהירו על ידיעתן כי ההחזרה היא מוחלטת ולא יוכלו לדרוש בעתיד רשיונות אחרים במקומם והן ויתרו מראש על תביעה ממין זה. ויתור זה כשלעצמו כוחו יפה לסתום את פי העותרות מלדרוש כעת הרשיונות למוניות בחזרה, שמסרו בזמנו למשרד התחבורה תמורת הרשיונות למכוניות תיירות.

טענה נוספת בפי העותרות היא, שהן מופלות לרעה בהשוואה לאחרים, המקבלים כעת רשיונות תיירות בלי שיידרשו להחזיר רשיונות למוניות, גם כשהם בעלי רשיונות כאלה. כדוגמה הן מביאות את חברת "חמד" אשר הובטח לתת לה שלושים ושישה רשיונות למכוניות תיירות ולא נדרשה להחזיר מהרשיונות למוניות רגילות המצויים בידה. טענה זו קשה להלום אותה למשמעותה החוקית הידועה של הפליה. היינו שאין לנהוג יחס של איפה ואיפה כלפי שווים. בעצם טענת העותרות היא נגד השינוי במדיניות, שלפיה נדרשו הן בזמנו להחזיר רשיון למוניות, ואילו לפי המדיניות החדשה אין עוד דרישה כזאת. אין בית-משפט זה נוהג להתערב בקביעת מדיניות ממשלתית או בשינויה, שהם ענינם הלגיטימי של הפועלים מטעמה ובשמה של הממשלה. הוא יכול להשתמש בסמכות הביקורת שלו רק כאשר המדיניות מבוצעת שלא כהלכה. למשל, כשהיא מופעלת באופן בלתי שווה כלפי אזרחים הנמצאים במצב שווה.

השאפט ברנזון

באמר לבנו, ועל כך אין העותרות חולקות, כי בהפעלת המדיניות החדשה האמורה לעיל מוכנים המשיבים לנהוג עם העותרות כפי שהם נוהגים עם האחרים. כלומר, כיום מוכן המפקח על התעבורה לתת גם לעותרות רישיונות להולכת תיירים לפי אותם התנאים שהוא נתן ל"חמד" ולאחרים. אשר למצב שהיה בשנת 1961 אין להשוותו עם המצב של היום. או היתה מדיניות אחת והיום ישנה מדיניות אחרת. לאמיתו של דבר, קובלגת העותרות היא שלא דורשים מאחרים כיום מה שדרשו מהן אז, אבל אין להחזיר את הגלגלים אחורנית. או והיום נהגו המשיבים ומוכנים לנהוג עם העותרות כמו עם אחרים, לפי המדיניות השוררת בכל אחד מהזמנים הללו. בכך אין הפליה.

ב על יסוד האמור לעיל אנו מבטלים את הצו-על-תנאי ודוחים את העתירה.

על העותרות לשאת בהוצאות המשיבים בסכום כולל של 400 ל"י.

ניתן היום, כ"א בסיון תשכ"ה (21.6.1965).

ג

ד

ה

ו

ז